

УДК 725.39(043.2)

Лисюк І.А., асист.каф. ОАД ІАП НАУ,

Чемакіна О.В., канд. арх., проф., директор ІАП НАУ

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА ЦЕНТРУ РЕЛАКСАЦІЇ В АЕРОПОРТУ

У статті розглянуто актуальність створення нової архітектурної одиниці у системі аеропорту - центру авіарелаксації для відпочинку працівників та відвідувачів, особливості його функціонування в залежності від потреб користувачів.

Ключові слова: аеропорт, авіарелаксація, людський фактор, потреби, відпочинок

Постановка проблеми. Сьогодні актуальною для ведення бізнесу і популярною для формування позитивних психологічних установ та підвищення працездатності для робітників стала тенденція у створенні центрів відпочинку та розваг з використанням сучасних методів психофізичного та емоційного розвантаження. Це дозволяє досягати максимальних результатів у виконанні функціональних обов'язків, і, що найголовніше – зацікавленні працівників, які мають шанс не лише відпочити, але й оздоровитися і розважитися після закінчення робочого дня. Практика влаштування подібних закладів досить розповсюджена на підприємствах і, що важливо, у авіаційній галузі у країнах Європи, Америці тощо, але відсутня у аеропортах нашої країни, що негативно відбивається на працездатності персоналу і психологічному стані відвідувачів і пасажирів.

Актуальність дослідження. У аеропортах нашої країни спеціалізований центр авіарелаксації для релаксації працівників та відвідувачів аеропорту можливо розглядати як цілком нову одиницю, що не тільки забезпечить належний відпочинок, але також дозволить зменшити ризик впливу людського фактору на безпеку польотів. Різносторонні методи релаксації створять сприятливе середовище для відновлення психоемоційного стану, а також полегшать час довгого очікування між польотами для екіпажу літаків та пасажирів.

Для кожної категорії користувачів слід передбачати визначені методи відпочинку, релаксації та розваг для досягнення максимального результату. Поєднання та різноманітні рішення принципів доступності та відокремленості функцій центру авіарелаксації, а також розміщення його у середовищі аеропорту дозволить створити комфортний простір для перебування і задоволення потреб. В залежності від психологічних потреб відвідувачів центру визначається, що є для них необхідним: розвантаження чи активізація, розслаблення або стимуляція.

Таким чином можна керувати змістом релаксації і функціональною організацією потоків персоналу і пасажирів, враховуючи режим роботи та

години очікування у залі аеропорту, а створення центрів авіарелаксації на основі вивчення всіх функцій релаксації та врахуванні їх у його функціональній організації є важливим фактором для роботи аеропорту в цілому.

Аналіз досліджень і публікацій. Попередниками центрів релаксації були клуби для дозвілля, функція яких розглядалася впродовж всієї історії з часу виникнення такої архітектурної одиниці.

Початком клубної діяльності можна вважати різного роду братства, гуртки, товариства, функція яких була спрямована на організацію спілкування за інтересами та дозвілля. [1] У архітектурі значення клубу, як ланки у забезпеченні відпочинку населення розглядав Гельфонд А.Л. [2], акцентуючи увагу на більшому значенні глядацької функції у такого типу спорудах. Адамович В.В., Бархін Б.Г., Варежкін В.А. [3] розглянули питання про доцільність організації клубу як багатофункціонального комплексу, що поєднає у собі декілька функцій.

Мета статті. Дана публікація є постановочною. Її конкретною ціллю є визначення особливостей формування функціональної організації центрів авіарелаксації на основі аналізу потреб відвідувачів та працівників, визначення його місця в структурі аеропорту.

Наукова новизна.

- Вперше виявлений центр релаксації як нова форма організації структури аеропорту;
- Проведено аналіз існуючого досвіду у проектуванні приміщень для відпочинку в аеропорту;
- Зроблено порівняльну характеристику різних видів відпочинку в аеропорту в різних країнах;
- Розроблено оптимальну системи релаксації в аеропорту на основі зарубіжного та вітчизняного досвіду.

Основна частина.

У сучасних аеропортах існують лише два заклади забезпечення релаксації: профілакторій та культ побут. У першому випадку його завданням є здійснення комплексу робіт із прийому, розміщенню, медичному обслуговуванню і відпочинку транзитних екіпажів, а у другому - забезпечення підвищення культурно-освітнього рівня працівників, поліпшення фізичного і морального їх стану.

Деякі аеропорти мають у своєму переліку приміщень кімнату психологічного розвантаження, але часто її діяльність обмежується одним видом релаксації і поширюється на вузьке коло користувачів.

Але цього не достатньо для забезпечення повноцінного морального та фізичного відпочинку відвідувачів і працівників аеропорту. Тому у

подальших дослідженнях доцільно розглянути організацію центру авіарелаксації, де буде врахована можливість забезпечення користувачів всіма необхідними видами відпочинку, особливу увагу приділяючи потрібному виду релаксації окремо для кожної групи.

Для створення нової ланки в структурі аеропорту слід передбачити основну функціональну організацію центру. У такого типу центрі можливі виділити три ступені забезпечення комфорту працівників та відвідувачів:

- Релаксація
- Відпочинок
- Розваги

Призначення релаксації заключається у можливості позбутися втоми та отримати стимул для роботи. Саме релаксація займає ключову позицію у наданні користувачам послуг у можливості одночасно розслабитися та відновити бадьорість для подальшої діяльності. Розвантаження як фізичне, так і розумове, сприяє зниженню напруги та забезпечення комфорту працюючих.

Видів відпочинку у аеропорту може бути два: активний і пасивний. Активний відпочинок включає спортзал та культпобут, а пасивний представлений спілкуванням та сном. При цьому слід врахувати, що такий транспортний вузол, як аеропорт працює цілодобово, що означає позмінну роботу. Тому забезпечення користувачів необхідним видом відпочинку є необхідною умовою успішного функціонування всіх систем для проведення вильоту та прильоту пасажирів.

Хоча аеропорт по своїй природі забезпечує лише транзитну функцію, присутність розважальних заходів позитивно впливає на рівень комфорту перебування в його середовищі. Для забезпечення потреб користувачів у центрі релаксації можна передбачати різні види розваг, так наприклад інтернет-кафе, чи відеозал, оскільки цього вимагає цивілізованість у інформаційній сфері діяльності сучасної людини. Функціонування таких послуг допоможе відволіктися від рутини та знизить ризик виникнення стресових ситуацій.

Таким чином визначено три основні напрямки роботи центру авіарелаксації, що задовольняють різносторонні потреби, зосередженні на одночасне психологічно-емоційне розвантаження та активізацію діяльності користувачів. У системі аеропорту це відіграє дуже важливу роль для забезпечення безупинної діяльності всіх функцій транзитного вузла.

Кожному працівнику, в залежності від навантаження необхідний конкретний вид релаксації, який допоможе позбутися втоми, як фізичної, так і моральної, запобігти стресу та виснаженню, стимулюватиме до дальших дій. Пасажирам та відвідувачам необхідно забезпечити комфортне середовище,

адже не залежно від часу перебування у аеропорту, виникає потреба у відпочинку та розвагах.

Таким чином визначено, що робота центру авіарелаксації поширюється на три категорії користувачів:

- Персонал аеропорту
- Пасажири
- Відвідувачі

Врахування потреби кожної з цих груп створює картину функціонування центру. Релаксація та відпочинок поширюватимуться на персонал аеропорту, в свою чергу пасажери використовуватимуть терапію страху та розваги, а відвідувачі – відпочинок та розваги.

Але функція центру у значній мірі залежатиме від безлічі факторів, що визначають кількість працюючих, відсоток жінок серед них, вік користувачів. Саме тому при визначенні функцій центру всі умови мають бути максимально враховані окремо для кожного аеропорту.

Отже, визначивши категорії користувачів та врахувавши всі фактори впливу можна визначати структуру центру, діяльність якого виявиться найбільш результатною для певного аеропорту.

У сучасних умовах створюється безліч можливостей відпочинку від роботи, кожен з яких може виявитись найефективнішим для певного виду діяльності. Для релаксації користувачів авіаційної галузі можна визначити такі види:

- Розумова релаксація
- Фізична релаксація
- Емоційна релаксація
- Психологічна релаксація

Проте у сучасному суспільстві можуть виникати все нові й нові види релаксації, що більш ефективно дозволять забезпечити потреби персоналу у зниженні рівня стресу та розвитку депресії, мінімізації людського фактору у роботі, що дозволить уникнути недопустимих помилок у роботі.

Можна зробити висновок, що всі ці види релаксації є необхідною ланкою у підтриманні морального та фізичного здоров'я, комфорту персоналу аеропорту та пасажирів аеропорту. Повноцінна їх робота та постійна модернізація стане профілактикою негативного антропогенного впливу на діяльність такого важливого інтегрального середовища як аеропорт.

Обрання певного виду релаксації, потрібного конкретному користувачу включає складний та багатогранний підхід до виду діяльності працівника, визначення персональних потреб, які змінюються в залежності від віку, статі, часу роботи, психологічно-емоційного стану.

В загальному, можна відзначити, що психологічна релаксація може застосовуватися практично для всіх працівників. Емоційна застосовується для професій з можливістю роботи з людьми, фізична – при рутинній роботі в приміщенні, сидячому способі роботи, розумова – для тих, хто працює фізично та виконує одноманітні завдання.

Функціонування центру релаксації такого типу великій мірі залежить також від розміщення. Саме це визначатиме види відпочинку працівників від роботи, відновлення фізичних та психологічних можливостей, комфорт перебування інших користувачів. Центр може знаходитися в системі приміщень самого аеропорту, поза його територією, а також як окрема одиниця в середовищі міста. Це визначається потребами кожного транзитного вузла, його розмірами та пропускною здатністю.

Для зручності доступу та більшої ефективності роботи звичайно ж доцільно влаштовувати релаксацію всередині аеропорту. Але іноді це не є можливим, якщо діяльність такого центру може перешкоджати транзитним шляхам, використовувати і так обмежену площу. У такому випадку доцільно влаштовувати центр на відстані 300-500 метрів від головного терміналу уздовж транспортного під'їзду. Тут забезпечується функціонування всіх складових релаксації, і наявна незалежна від комплексу територія. Ще одним можливим варіантом розміщення центру в середовищі міста як окремої ланки, де можуть забезпечуватися всі потреби у відпочинку та розвагах користувачів, але діяльність релаксаційних складових зменшує свою значимість, а деякі її види взагалі зводяться до мінімуму, такі як, наприклад, терепія страху польоту.

Саме тому, для більшої ефективності у центрі авіарелаксації слід передбачити можливість діагностики на місці, що враховуватиме потреби людей у певний час та після визначеної діяльності.

Отож, для досягнення найкращих результатів у роботі центру слід враховувати потреби у відпочинку кожної особи окремо у комплексі з багатьма впливаючими факторами, що визначають проблематику у структурі релаксації працівників та користувачів аеропорту. На основі визначення всіх складових функціонування центру релаксації можна буде одержати перелік необхідних приміщень для успішної роботи над усуненням психологічної та фізичної перевтоми користувачів.

Висновки. Таким чином, розглянуто основні аспекти формування центрів авіарелаксації та важливість їх роботи у системі аеропорту. Було визначено функції, що забезпечують потреби у відпочинку користувачів. Виявлено, що його функції залежать від багатьох чинників, які мають свій вплив на структуру центру, який покликаний забезпечити комфорт та мінімізувати вплив людського фактору на роботу аеропорту. Сформульовано

шляхи подальшого дослідження на предмет визначення складових елементів одиниці аеропорту нового типу.

Список використаних джерел

1. Архитектурное проектирование общественных зданий и сооружений: Учебник для вузов/В.В. Адамович, Б.Г.Бархин, В.А. Варежкин и др.; Под общ. ред. И.Е. Рожина, А.И. Урбаха.-2-е изд., перераб. и доп.-М.: Стройиздат, 1984. -с.147.
2. *Гельфонд А.Л.* Архитектурное проектирование общественных зданий и сооружений: Учеб. пособие.-М.: Архитектура-С,2006. -с. 247-252.
3. *Змеул С.Г., Маханько Б.А.* Архитектурная типология зданий и сооружений: Учеб для вузов:/Змеул С.Г., Маханько Б.А. Издание стереотипное.-М.: Архитектура-С, 2004. -с.116-123.

Аннотация

В статье рассмотрена актуальность создания новой архитектурной единицы в системе аэропорта - центра авиарелаксации для отдыха работников и посетителей, особенности его функционирования в зависимости от потребностей пользователей.

Ключевые слова: аэропорт, авиарелаксация, человеческий фактор, потребности, отдых.

Annotation

In the article actuality of creation of new architectural unit is considered in the system of airport - to the center of airrelaxation for rest of workers and visitors, feature of his functioning depending on the necessities of users.

Keywords: airport, airrelaxation, human factor, necessities, rest